

Vejledning for bedømmelse

Offentlig Forvaltning – Jura og Politik, (Reeksamen, 10. august 2017)

Spørgsmål:

1. Gør rede for begrebet ministeransvar, såvel under en retlig synsvinkel som under en politologisk synsvinkel. Inddrag Bilag A (Lov om ministrenes ansvar).
2. Analyser ministerens situation (Bilag B) og beskriv, hvilke forskellige handlemuligheder ministeren kan overveje som led i den politisk-administrative proces.
3. Identificer, hvilke øvrige forvaltningsmæssige problemer der fremgår af hændelsesforløbet i Bilag B, og diskuter hvilke konsekvenser, der kan eller bør blive tale om.

Ad. Spm. 1: Gør rede for begrebet ministeransvar, både retligt og politologisk

Den gode besvarelse gør rede for principperne i ministerstyret og det hermed forbundne ansvar.

Det retlige grundlag for ministeransvar findes i Grl. og lov om ministres ansvar. Det betyder:

- Ministeren har det øverste ansvar for sit ministerområde – dvs. at ministeren er den ultimative topchef, både politisk og administrativt set.
- Ministeren er politisk set eneansvarlig for sit ministerium overfor Folketinget (parlamentarisk ansvar/ risiko for mistillid fra Folketinget, jfr. Grl. § 15)
- Ministeren er samtidig øverste administrative chef for hele sit ministerområde og dermed ansvarlig for al dets udøvende virksomhed, uanset om ministeren personligt deltager eller ej.
- Ministeren er underlagt al lovgivning, som enhver anden borger i Danmark. Dette fremhæves og tydeliggøres i loven om ministres ansvar, som bl.a. tydeliggør :
 - o Hvornår ministeren kan anses for medvirkende til en underordnetes handling (§ 3)
 - o Hvilke ministerhandlinger, der kan udløse en straf til ministeren (§ 5)
- Ministrene er i DK ikke kollegialt ansvarlige for regeringens handlinger (modsat fx. Sverige)
- Statsministeren er « primus inter pares », den første blandt ligemænd, med særlige grundlovsumiddelbare beføjelser (prærogativer) og tilhørende ansvar, herunder fx
 - o Enekompetence til at udpege/afskedige ministre
 - o Enekompetence til at udskrive nyvalg (opløse Folketinget)
- Ministrene udgør et ledelsesmæssigt bindeled, eller en bro, mellem parlament og forvaltning
- Ministerområderne er inddelt i fagligt samhørende forvaltnings- og sagsområder (idealet)

Det politiske ansvar er rammesat af det retlige grundlag, men kommer til udtryk ved :

- At en minister til hver en tid kan risikere en udtrykt parlamentarisk mistillid ;
- At mistillid er en latent magtrelation. Spænder fra almindelig politisk uenighed i diskussioner til en konkret udtrykt mistillid på baggrund af FT-forespørgselsdebat og motiveret dagsorden
- At en parlamentarisk mistillid kan håndteres fuldstændig diskretionært, skal ikke kvalificeres
- At en minister skal afgå ubetinget, hvis Folketinget ytrer sin mistillid til vedkommende
- At en minister skal afgå ubetinget, hvis statsministeren beslutter at afskedige vedkommende
- At hele regeringen skal afgå ubetinget, hvis FT-mistillid ytres til statsministeren

Den særligt gode besvarelse går evt. skridtet videre og sætter ministeransvaret ind i et perspektiv af den samlede parlamentariske styringskæde med følgende hovedelementer :

- Folket/vælgerbefolkningen som besidder af den oprindelige/ultimative legitimitet (folkestyre)

- Magt-/kausalkæden : Vælgerne > Parlamentet > Regeringen > Forvaltningen > Folket/vælgerne
- Styringskæden som realbeskrivelse (er) eller som idealbillede (bør)

Ad. Spm. 2: Analyser ministerens situation (Bilag B) og beskriv, hvilke forskellige handlemuligheder ministeren kan overveje som led i den politisk-administrative proces.

Ministerens opfattelse af de miljømæssige krav til landbrugsdrift i DK er politisk set helt legitime. Det er ligeledes helt legitimt og rationelt at søge et godt beslutningsgrundlag via ekspertinddragelse. Derimod er det både illegitimt og politisk uklogt, at ministeren dels får sin forvaltning til at fordreje/fremstille forskningsresultater tendentiøst, dels hævder i samråd, at FT er blevet både udtømmende og retvisende informeret. Ministeren proklamerer sit ansvar, men lever ikke op til det, hverken i forhold til lov om ministres ansvarlighed, eller i forhold til den politiske forudsætning om tillid fra Folketinget.

I konsekvens heraf har ministeren kun tre reelle handlemuligheder:

- 1) "Lægge sig ned" og give FT-oppositionen indrømmelser og håbe på "tilgivelse", eller...
- 2) "frivilligt" vælge at afgå som minister, uanset hvem der "har ret" eller ej, eller...
- 3) fastholde sin politik og sine synspunkter/påstande og afvente en evt. formel mistillidserklæring.

Ministeren vælger angiveligt option nr. 2

Ad. Spm. 3: Identificer, hvilke øvrige forvaltningsmæssige problemer der fremgår af hændelsesforløbet i Bilag B, og diskuter hvilke konsekvenser, der kan eller bør blive tale om.

Her viser sig to forvaltningsretlige problemstillinger: Habilitetstvivil hhv. brud på offentlighedsregler.

Ad. Habilitetstvivil:

Formanden for "Storlandbrug DK" er som medlem af landbrugsministeriets administrerende udvalg for projektstøtte klart inhabil og måtte som sådan fjerne sig helt fra både den forberedende og den besluttende proces i den pågældende projektstøtte-sag. Beslutningen bør ugyldiggøres og sagen starte forfra.

Ad. Brud på offentlighedsregler:

Dagbladets miljøjournalist får svar efter to uger, dvs. at svarfristen på 7 dage overskrides klart. Begrundelsen for afslag på aktindsigt som "enhver" i h.t. offentlighedsloven er summarisk og ikke holdbar, da ikke alle dokumenter i sagen kan være interne arbejds papirer. Der synes ikke at være foretaget en konkret vurdering, herunder en ekstrahering af oplysninger, som der kan og skal gives indsigt i. Afslaget må ugyldiggøres og en ny konkret sagsbehandling af aktindsigtsbegæringen må foretages.

Sammenfattende om den gode besvarelse af hele opgaven:

Der er flere elementer af « facitliste » i opgaven som helhed, og desuden klart et fagstof, som er uundgåeligt såvel på baggrund af fagets pensum (både forvaltningslære og statsret/forvaltningsret) som i lyset af bilagene til opgavens spørgsmål. Besvarelsen skal kvalificere sig ved tilstrækkelig paratviden, fortolkning af lovbestemmelser, fokuseret bilagsbehandling, argumentation, nuancering, gerne supplerende empirisk viden samt evt. teorianvendelse om aktørers magt og interesser, som kan bidrage til forståelse eller forklaring. Opgaven giver som helhed mulighed for både selvstændighed og variation i besvarelsen.

Niels Refslund